

LES 1

ALFABET

LIDWOORD

FEMININA VAN DE A-DECLINATIE

PRAESENS EN FUTURUM VAN ΛΟΥΩ

HET GRIEKSE ALFABET

Vorm		Equivalente klank		Naam
A	α	a	ἄλφα	alpha
B	β	b	βῆτα	bèta
Γ	γ	g	γάμμα	gamma
Δ	δ	d	δέλτα	delta
E	ε	e (kort)	ἒ ψιλόν	epsílon
Z	ζ	dz	ζῆτα	zèta
H	η	è (lang)	ῆτα	èta
Θ	θ	th	θῆτα	thèta
I	ι	i, j	ἰῶτα	iota
K	κ	k	κάππα	kappa
Λ	λ	l	λά(μ)βδα	labda
M	μ	m	μῦ	mu
N	ν	n	νῦ	nu
Ξ	ξ	x	ξῖ	xi
O	ο	o (kort)	ὀ μικρόν	omícron
Π	π	p	πί	pi
P	ρ	r	ῥῶ	rho
Σ	σ, ς	s	σίγμα	sigma
T	τ	t	ταῦ	tau
Υ	υ	u, w	ὕ ψιλόν	upsílon
Φ	φ	ph	φῖ	phi
X	χ	ch	χῖ	chi
Ψ	ψ	ps	ψῖ	psi
Ω	ω	o (lang)	ὦ μέγα	omēga

Veel Griekse letters verschillen weinig of niet van hun Latijnse equivalenten.

Let op de klemtoon: het is e-psílon, o-mícron, u-psílon, maar ó-měga.

De σ wordt aan het eind van een woord geschreven als ς.

Voorbeeld: δεσπότης – *meester*.

De klinkers η en ω zijn altijd lang, ε en ο zijn altijd kort. α, ι en υ kunnen zowel lang als kort zijn, zonder dat dit zichtbaar is in het schrift. De letters ι en υ kunnen ook als medeklinkers worden gebruikt. Zij worden dan uitgesproken als j resp. w.

Na η, ω en lange α wordt een niet-syllabische iota (een iota die wordt uitgesproken als j) geschreven als iota subscriptum (iota geschreven onder de voorafgaande klinker). Dus ηι wordt geschreven als ηι en ωι als ωι, echter αι wordt ς of blijft αι afhankelijk van de vraag of de α lang is of kort. Als op een klinker een syllabische iota (een iota uitgesproken als i) volgt, wordt boven de iota meestal een trema geplaatst.

Als een woord begint met een klinker staat boven die klinker een spiritus asper ´ (visueel identiek met LEFT SINGLE QUOTE) of een spiritus lenis ` (typografisch gelijk aan RIGHT SINGLE QUOTE). De spiritus asper wordt uitgesproken als h; de spiritus lenis geeft aan dat de klinker niet behoort bij het voorafgaande woord. De spiritus lenis heeft geen klankwaarde en eigenlijk ook geen functie sinds woordscheiding, in de oudheid een onbekend fenomeen, wordt aangegeven met een spatie.

Voorbeelden: ἑσπέρα – *avond*, ἀγορά – *markt*.

Als een woord begint met een tweeklank, wordt de spiritus geschreven boven de tweede klinker.

Voorbeelden: οὖ (spreek uit oe) – *niet*, ἡῶρηκα (spreek uit hēwřeka) – *ik heb gevonden*.

Bij hoofdletters wordt de spiritus niet boven de klinker geschreven maar er voor.

Voorbeelden: Ἑλένη – *Helena*, Ἀφροδίτη – *Aphrodite*, maar Εὐβοία – *Eubœa*.

Als een woord begint met de letter ρ (rho), heeft de ρ altijd een spiritus asper.

Voorbeelden: ῥόδον – *roos*, ῥοδανός – *Rhōne*.

Boven een dubbele ρ midden in een woord schrijft men soms een spiritus

---

lenis boven de eerste ρ en een spiritus asper boven de tweede ρ.

Voorbeelden: Πυρρῶς – *Pyrrhus*, ἔρριπα – *ik heb geworpen*.

Bijna alle Griekse woorden, ook woorden van één lettergreep, worden geschreven met een accent. Er zijn drie accenttekens: acutus ´, gravis ` en circumflexus ˆ. Verondersteld wordt dat een geaccentueerde lettergreep op hogere toon werd uitgesproken dan een ongeaccentueerde lettergreep, dat een acutus een hogere toon aangeeft dan een gravis en dat een circumflexus aangeeft dat de betreffende klinker of tweeklank werd uitgesproken op een toon die eerst stijgt en dan daalt. Op dit punt staat weinig met zekerheid vast. Er zijn pogingen gedaan tot reconstructie van de authentieke klank van het klassieke Grieks. De geluidsbestanden die men op het internet kan vinden zijn eerder curieus dan overtuigend.

De regels voor het correct aanbrenge van accenttekens in een Griekse tekst zijn gecompliceerd, zo gecompliceerd dat weinig professionele classici die beheersen.

Bij de uitspraak van klassiek Grieks leggen Nederlanders doorgaans, met verwaarlozing van de geschreven (gedrukte) accenten, de klemtoon op de lettergreep die de klemtoon heeft volgens de regel die geldt voor het Latijn. In het Latijn wordt de klemtoon gelegd op de voorlaatste lettergreep als die lang is. Als de voorlaatste lettergreep kort is, schuift de klemtoon één positie naar voren. Een lettergreep is lang als er een lange klinker in staat, een tweeklank, of een korte klinker gevolgd door twee medeklinkers.

Correcter, maar in Nederland nog niet erg gangbaar, is om de klemtoon te leggen op de geaccentueerde lettergreep, ongeacht welk van de drie accenttekens wordt gebruikt.

In Nederland worden de Griekse letters uitgesproken als de overeenkomstige letters in het Nederlands, met dien verstande dat γ wordt uitgesproken als g in het Franse garçon, ζ als dz, η als ê in het Franse bête, εϋ als ui in tuin en οϋ als oe in boek. De γ die onmiddellijk voorafgaat aan een γ, κ of χ wordt uitgesproken als de n in vonk.

A. GRAMMATICA

1. *Het lidwoord*

Het Grieks heeft alleen een lidwoord van bepaaldheid: *de, het*.

Het lidwoord wordt verbogen als volgt:

SINGULARIS			
	masculinum	femininum	neutrum
nominativus	ὁ	ἡ	τό
genitivus	τοῦ	τῆς	τοῦ
dativus	τῷ	τῇ	τῷ
accusativus	τόν	τήν	τό
PLURALIS			
	masculinum	femininum	neutrum
nominativus	οἱ	αἱ	τά
genitivus	τῶν	τῶν	τῶν
dativus	τοῖς	ταῖς	τοῖς
accusativus	τούς	τάς	τά

Opmerkingen:

1. Het Grieks heeft 3 genera (geslachten): masculinum (mannelijk), femininum (vrouwelijk) en neutrum (onzijdig).
2. Het Grieks heeft 3 numeri: singularis (enkelvoud), pluralis (meervoud) en dualis (tweevoud).
3. Het Grieks heeft 5 naamvallen:
  1. nominativus (subject of onderwerp);
  2. genitivus (van wie iets is);
  3. dativus (voor wie iets is);
  4. accusativus (object of lijdend voorwerp);
  5. vocativus (aanspreekvorm).

In Engeland hanteert men voor de naamvallen een andere volgorde dan in de meeste andere landen. De naamvallen aanduiden met hun volgnummer, dus spreken over eerste, tweede, enz. naamval, geldt als minder correct.

2. Declinatie van feminiene a-stammen

	huis	wortel	bron
SINGULARIS			
nominativus/voc.	οἰκία	ρίζα	πηγή
genitivus	οἰκίας	ρίζης	πηγῆς
dativus	οἰκίᾳ	ρίζῃ	πηγῇ
accusativus	οἰκίαν	ρίζαν	πηγήν
PLURALIS			
nominativus/voc.	οἰκίαι	ρίζαι	πηγαί
genitivus	οἰκίων	ρίζων	πηγῶν
dativus	οἰκίαις	ρίζαις	πηγαῖς
accusativus	οἰκίας	ρίζας	πηγάς

Opmerkingen:

1. Alle substantiva op -η gaan zoals πηγή.
2. Alle substantiva op -α, waarbij aan de -α een ρ of een klinker (ε, ι of ο) voorafgaat, gaan zoals οἰκία.
3. Alle andere substantiva op -α gaan als ρίζα, behalve μνᾶ en Ἀθηνᾶ (en nog enkele weinig gebruikte woorden), die in genitivus en dativus sing. de α behouden.

3. Conjugatie van praesens en futurum van λούω

Indicativus praesentis

λούω	ik was
λούεις	jij wast
λούει	hij (zij, het) wast
λούομεν	wij wassen
λούετε	jullie wassen
λούουσι(ν)	zij wassen

Imperativus praesentis

λοῦε	was!
λούετε	wast!

Infinitivus praesentis

λούειν	(te) wassen
--------	-------------

Participium praesentis

λούων	wassend(e)
-------	------------

Indicativus futuri

λούσω	ik zal wassen
λούσεις	jij zult wassen
λούσει	hij (zij, het) zal wassen
λούσομεν	wij zullen wassen
λούσετε	jullie zullen wassen
λούσουσι(v)	zij zullen wassen

Infinitivus futuri

λούσειν	te zullen wassen
---------	------------------

Participium futuri

λούσων	zullende wassen
--------	-----------------

Opmerkingen:

1. Het verbum heeft 3 genera of diathesen: activum, medium en passivum.
  2. Het verbum heeft 4 modi: indicativus, coniunctivus, optativus en imperativus.
  3. De tussen haakjes geplaatste v in de vormen λούουσι(v) en λούσουσι(v) is een z.g.n. ‘ν-ἔφελκυστικόν’, ook wel ‘paragogische nu’ genoemd. Deze v komt voor aan het slot van sommige uitgangen. Hij wordt alleen geschreven als de uitgang wordt gevolgd door een leesteken of een woord dat met een klinker begint.
-

B. VOCABULARIUM

ἀγορά, ἡ	markt	Κρήτη, ἡ	Creta
ἀδελφή, ἡ	zuster	λούω	wassen
Ἀθῆναι, αἱ	Athene (de stad)	λύπη, ἡ	verdriet
αἰτία, ἡ	oorzaak, reden	λύω	losmaken
ἀκούω + gen.	luisteren naar,	νίκη, ἡ	overwinning
	horen	νύμφη, ἡ	nymf
ἀλλά	maar	οἰκία, ἡ	huis
Ἀριάδνη, ἡ	Ariadne	παύω	doen ophouden
Ἀφροδίτη, ἡ	Aphrodite	πηγή, ἡ	bron
βασίλεια, ἡ	koningin	πιστεύω + dat.	vertrouwen op
εἰρήνη, ἡ	vrede	ρίζα, ἡ	wortel
εἰσί(ν)	zij zijn	σιγή, ἡ	stilte
Ἑλένη, ἡ	Helena	σκηνή, ἡ	tent
ἐν + dat.	in, op	στρατιά, ἡ	leger
ἐπιστήμη, ἡ	wetenschap	τέχνη, ἡ	kunst
ἐστί(ν)	hij (zij, het) is	τροφή, ἡ	voedsel
ἦν	hij (zij, het) was	ὄλη, ἡ	bos
ἦσαν	zij waren	χορεύω	dansen
θεραπεύω	verzorgen, eren	ψυχή, ἡ	ziel
θύω	offeren	ὠδή, ἡ	gezang, lied
καί	en		

C. OEFENINGEN**1. Werkwoordsvormen***Benoem en vertaal*

θεραπεύσουσι	fut. ind. act. 3p	zij zullen verzorgen
λύετε 2 x	1. praes. ind. act. 2p	jullie maken los
	2. praes. imp. act. 2p	maakt los!
χορεύεις	praes. ind. act. 2s	jij danst
λύουσι	praes. ind. act. 3p	zij maken los

ἀκούετε 2 x	1. praes. ind. act. 2p	jullie horen
	2. praes. imp. act. 2p	luistert!
πίστευε	praes. imp. act. 2s	vertrouw!
χορεύειν	praes. inf. act.	dansen
παύσω	fut. ind. act. 1p	ik zal doen ophouden
ἀκούσει	fut. ind. act. 3s	hij zal horen
παύομεν	praes. ind. act. 1p	wij doen ophouden
λύσομεν	fut. ind. act. 1p	wij zullen losmaken
χορεύσετε	fut. ind. act. 2p	jullie zullen dansen

2. Thema's

Vertaal in het Nederlands

- 1) Ἡ Ἑλένη¹ τὴν Ἀφροδίτην θεραπεύει.
- 2) Ἐν τῇ ὕλῃ σκηναὶ ἦσαν.
- 3) Αἱ νύμφαι χορεύουσιν ἐν τῇ τῆς ὕλης σιγῇ².
- 4) Ἐν τῇ Κρήτῃ ἡ Ἀριάδνη χορεύει.
- 5) Λύσομεν τὴν σκηνὴν.
- 6) ἡ ἐπιστήμη ἐστὶ τῶν ψυχῶν τροφή³.
- 7) Τῆς τῶν ἀδελφῶν ὠδῆς⁴ ἀκούομεν.

1) ἡ Ἑλένη 'Helena' Het Grieks gebruikt, anders dan wij, vaak bij eigennamen van mensen en goden en bij namen van landen en steden het lidwoord.

2) ἐν τῇ τῆς ὕλης σιγῇ 'in de stilte van het bos'. De woordvolgorde lijkt eigenaardig. In het Grieks wordt gewoonlijk een attributieve (bijvoeglijke) bepaling (in dit geval τῆς ὕλης) behorende bij een substantief met lidwoord (in dit geval τῇ σιγῇ) geplaatst óf tussen lidwoord en substantief óf achter het substantief met herhaling van het lidwoord. Naast ἐν τῇ τῆς ὕλης σιγῇ vindt men ἐν τῇ σιγῇ τῇ τῆς ὕλης en soms ook ἐν τῇ σιγῇ τῆς ὕλης.

3) ἡ ἐπιστήμη ἐστὶ τῶν ψυχῶν τροφή. Bij τροφή ontbreekt het lidwoord. Het naamwoordelijk deel van het gezegde heeft in het Grieks geen lidwoord. Daarentegen heeft ἐπιστήμη (wetenschap) hier een lidwoord in een wending waar wij het lidwoord liever zouden weglaten. Wij kunnen zeggen "wetenschap is het doel van ons leven" of "wijn is gezond", terwijl een Griek liever zou zeggen "de wetenschap is doel van ons leven" en "de wijn is gezond".

4) τῆς τῶν ἀδελφῶν ὠδῆς wederom een voorbeeld van een bijvoeglijke bepaling, geplaatst

8. Θύουσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ ταῖς νυμφαῖς.
9. Ἡ βασίλεια πιστεύει ταῖς στρατιαῖς.
10. Θεραπεύετε τὰς τέχνας, ὦ ἀδελφαί!
11. Ἡ τῆς στρατιᾶς νίκη ταῖς Ἀθήναις εἰρήνης αἰτία ἦν.
12. ὦ εἰρήνη, παύσεις τὴν λύπην.

Vertaal in het Grieks

1. Helena vereert Aphrodite.
2. In het bos waren tenten.
3. De nymfen dansen in de stilte van het bos.
4. Op Kreta danst Ariadne.
5. Wij zullen de tent afbreken.
6. (De) wetenschap is het voedsel van de ziel.
7. Wij luisteren naar het lied van de zusters.
8. Zij offeren op de markt aan de nymfen.
9. De koningin vertrouwt op de (haar) legers.
10. Vereert de kunsten, o zusters.
11. De overwinning van het leger was voor Athene de oorzaak van vrede.
12. O vrede, gij zult het verdriet doen ophouden.

---

tussen substantief en bijbehorend lidwoord.

1) ὦ ἀδελφαί De vocativus is bij de feminiene a-stammen niet te onderscheiden van de nominativus. De vocativus wordt vaak voorafgegaan door ὦ. Ons “O” klinkt enigszins pathetisch, misschien kan ὦ, afgezien van oefenthema’s, beter onvertaald blijven.
